

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Державно-управлінські студії № 10, 2019

УДК 352

А.С. Зілінська,

*аспірант кафедри державного управління, публічного адміністрування
та регіональної економіки, Харківського національного економічного
університету ім. С. Кузнеця*

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

A. Zilinska,

*graduate student of the Department of Public Administration,
publ. Administration and Regional Economy, Kharkiv National Economic
University. S. Kuznets*

CONCEPTUAL MODEL OF USING ORGANIZATIONAL SUPPORT
OF ECONOMIC POTENTIAL OF TERRITORIAL COMMUNITIES

Анотація. Досліджуються концептуальні моделі побудови організаційного забезпечення управління економічного потенціалу територіальних громад. Загальну оцінку використання та управління внутрішнім потенціалом територіальної громади пропонується проводити на основі поєднання суб'єктивних та об'єктивних компонентів дослідження, що дозволить забезпечити максимально точний результат в питанні оцінки використання фінансового та економічного потенціалу територіальної громади. Пропонуються концептуальні моделі побудови економічного потенціалу територіальних громад як поетапний процес її формування з урахуванням обмежень на кожному етапі. Визначено основні чинники впливу на розвиток об'єднаних територіальних. Наводиться перелік базових інструментів орієнтирів та інструментів розвитку місцевих бюджетів в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. Виділено основні напрями розвитку громад, які органами місцевого самоврядування визначено як першочергові для реалізації.

Ключові слова: організаційне забезпечення місцевих бюджетів, місцеве самоврядування, місцеві бюджети, стратегічне управління, ресурсна база місцевих бюджетів, децентралізація.

Annotation. *Conceptual models of construction of organizational maintenance of management of economic potential of territorial communities are investigated. Conceptual models of management of organizational support of local budgets combine budgetary and financial forecasting with municipal strategies for the development of organizational capacity of the territorial community and are aimed at identifying problems in organizational support and opportunities, the causes of fiscal imbalances in order to ensure the financial stability of local budgets. The general assessment of the use and management of the internal potential of the territorial community is proposed to be based on a combination of subjective and objective components of the study, which will ensure the most accurate result in assessing the use of financial and economic potential of the territorial community. Conceptual models of building the economic potential of territorial communities as a step-by-step process of its formation taking into account the limitations at each stage are proposed. The main factors influencing the development of the united territorial ones have been identified. The list of basic tools of landmarks and tools of development of local budgets in the conditions of administrative and financial decentralization is given. The guideline in the development of the management system of organizational support of local budgets is to reach a consensus between the structure of the organizational potential of the territorial community and financial needs to ensure its sustainable development. The introduction of financial decentralization has actualized the creation of a management system for organizational support of local budgets as a basis for self-sufficiency of territorial communities. The main directions of community development are identified, which are determined by local governments as priority for implementation. The analysis of the defined strategies of development of the united territorial communities has shown that in all communities there are practically the same urgent problems for their decision.*

Key words: *organizational support of local budgets, local self-government, local budgets, strategic management, resource base of local budgets, decentralization.*

Постановка проблеми. Питання місцевого економічного потенціалу набувають все більшого значення для громад. Завдяки бюджетній децентралізації та реформи місцевого самоврядування вони отримали більше ресурсів та більше повноважень ними розпоряджатись, і саме зараз мають серйозно підійти до питання свого розвитку, визначитись з можливостями та головними напрямками. Адже забезпечити для мешканців належні послуги, робочі місця, соціальну допомогу, благоустрій та хороші дороги зможуть економічно розвинені та спроможні громади. Поступальний розвиток системи місцевого самоврядування в Україні, децентралізація влади та фінансів, глобалізація публічного управління вимагають стратегічного бачення в управлінні організаційним потенціалом територіальних громад і розширення меж розуміння місцевих бюджетів як фінансової основи розвитку територій. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2030» [1], зміни в бюджетному та податковому кодексах України передбачають створення

належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування (ОМС) власних і делегованих повноважень. Отже, укріплення фінансової автономії територіальних громад є одним із пріоритетних завдань на порядку денному розвитку місцевого самоврядування в Україні, адже реалізація їх правової і організаційної самостійності неможлива без належного ресурсного забезпечення місцевих бюджетів. В основі стратегічного управління організаційного забезпеченням місцевих бюджетів лежить визначення стратегічних пріоритетів, чому передують формування комплексного розуміння необхідності стратегічного управління організаційного забезпечення місцевих бюджетів, його позитивного впливу на соціально-економічний розвиток територіальної громади та основних складників. ОМС повинні мати чітке уявлення, для чого їм потрібно застосовувати стратегічний підхід в управлінні ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів. Відсутність практики застосування стратегічного підходу до організаційного забезпечення місцевих бюджетів часто призводить до неефективного використання ресурсів території, спрямування їх на неперіоритетні програми. «Організаційне забезпечення місцевих бюджетів» як окрема теоретична категорія досі не розглядалася як у публічному управлінні, так і в економічній теорії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Уже понад 10 років в українському науковому просторі досліджується питання управління місцевими бюджетами. Зокрема, українські вчені В. Базилевич, О. Бобровська, О. Василик, О. Кириленко, О. Кравченко, П. Круш, О. Сунцова, В. Федосов, С. Юрій, Л. Кондусова, І. Нескорородева, І. Алексеєнко, О. Жихор, А. Пелехатий та ін. Дослідження хоча й зосереджуються на різних аспектах діяльності ОМС щодо розвитку власного фінансового ресурсу територіальних громад, але проводяться за окремими напрямками: податки, управління майном територіальної громади, оцінювання ефективності використання бюджетних коштів, ресурсні платежі, програмно-цільовий метод бюджетування, середньострокове планування бюджету, бюджет розвитку та ін. Це не дозволяє повною мірою розкрити аспекти самодостатності територіальних громад, основу якої складають місцеві бюджети та їх організаційне забезпечення.

Мета статті. Метою статті є дослідження концептуальної моделі організаційного забезпечення управління економічного потенціалу територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. Упровадження фінансової децентралізації актуалізувало створення системи управління організаційним забезпеченням місцевих бюджетів як основи самодостатності територіальних громад. У цілому процес управління організаційним забезпеченням – це сукупність управлінських впливів, спрямованих на зміну кількості, складу, якості, співвідношення організаційних ресурсів в економіці регіону, як внутрішніх, так і зовнішніх, а також якості залучення мобільних і немобільних ресурсів у відтворювальні процеси в регіоні. Метою організаційного забезпечення управління місцевих бюджетів є не лише мобілізація наявних організаційних ресурсів у короткостроковому періоді, залучення резервів надходжень на

середньо- і довгострокові періоди, а й створення умов для пошуку та продукування альтернативних дохідних джерел наповнення на довгострокову перспективу.

Оцінка формування видаткової політики територіальних громад в умовах до та після початку реформування місцевого самоврядування в Україні дозволила виокремити позитивні тенденції їх розвитку. Формування спроможних об'єднаних територіальних громад, зміна та розширення повноважень органів місцевого самоврядування, передача до місцевих бюджетів додаткових фінансових ресурсів забезпечили розширення можливостей розвитку територіальних громад та напрямів використання їх фінансового та економічного потенціалів.

Попри це, аналіз дохідної та видаткової політики на рівні місцевих бюджетів засвідчив наявність проблеми ефективності використання фінансового потенціалу адміністративно-територіальних формувань на локальному рівні, що проявляється у зростанні асиметричності рівня соціально-економічного розвитку територіальних громад. Так, відбулося стрімке зростання диференціації податкової спроможності адміністративно-територіальних утворень (що є одним з основних критеріїв при формуванні об'єднаних територіальних громад), які мають прямі бюджетні відносини з державним бюджетом. Окремою проблемою є зростання процесів концентрації суб'єктів економічної діяльності в адміністративно-територіальних утвореннях, які є «точками росту», що тягне за собою поступове розширення «депресивних ареалів». В результаті запуску процесів децентралізації у вигаші опинилися невеликі міста, темпи економічного розвитку яких перевищили рівень розвитку великих обласних центрів. Окрім того, відбулося зростання рівня асиметрії соціального та економічного розвитку адміністративно-територіальних утворень, наближених до обласних центрів, та віддалених від них, а також між об'єднаними територіальними громадами та громадами, які не увійшли до складу ОТГ.

Новостворені заможні громади переважно мають всі передумови для створення сприятливих умов для розвитку своїх територій, сучасної інфраструктури, надання якісних послуг та підвищення рівня життя громадян [2].

Ризики, які сформувалися та були виявлені в процесі децентралізації (зокрема, поряд зі зростанням рівня диференціації соціального та економічного розвитку, фінансової спроможності громад, недостатність досвіду в забезпеченні ефективного управління та формуванні інвестиційної та економічної привабливості територій), вимагають перегляду діяльності органів місцевого самоврядування в напрямку використання внутрішнього потенціалу територіальної громади.

Виваженість, обґрунтованість та ефективність адміністративно-територіальної реформи залежать від глибини і масштабності інформаційної бази щодо соціально-економічних явищ та трансформаційних змін, що відбуваються внаслідок децентралізації [3].

Аналізуючи фінансово-економічний потенціал територіальних громад, доцільно звернути увагу на питання структуризації його основних складових (рис. 1).

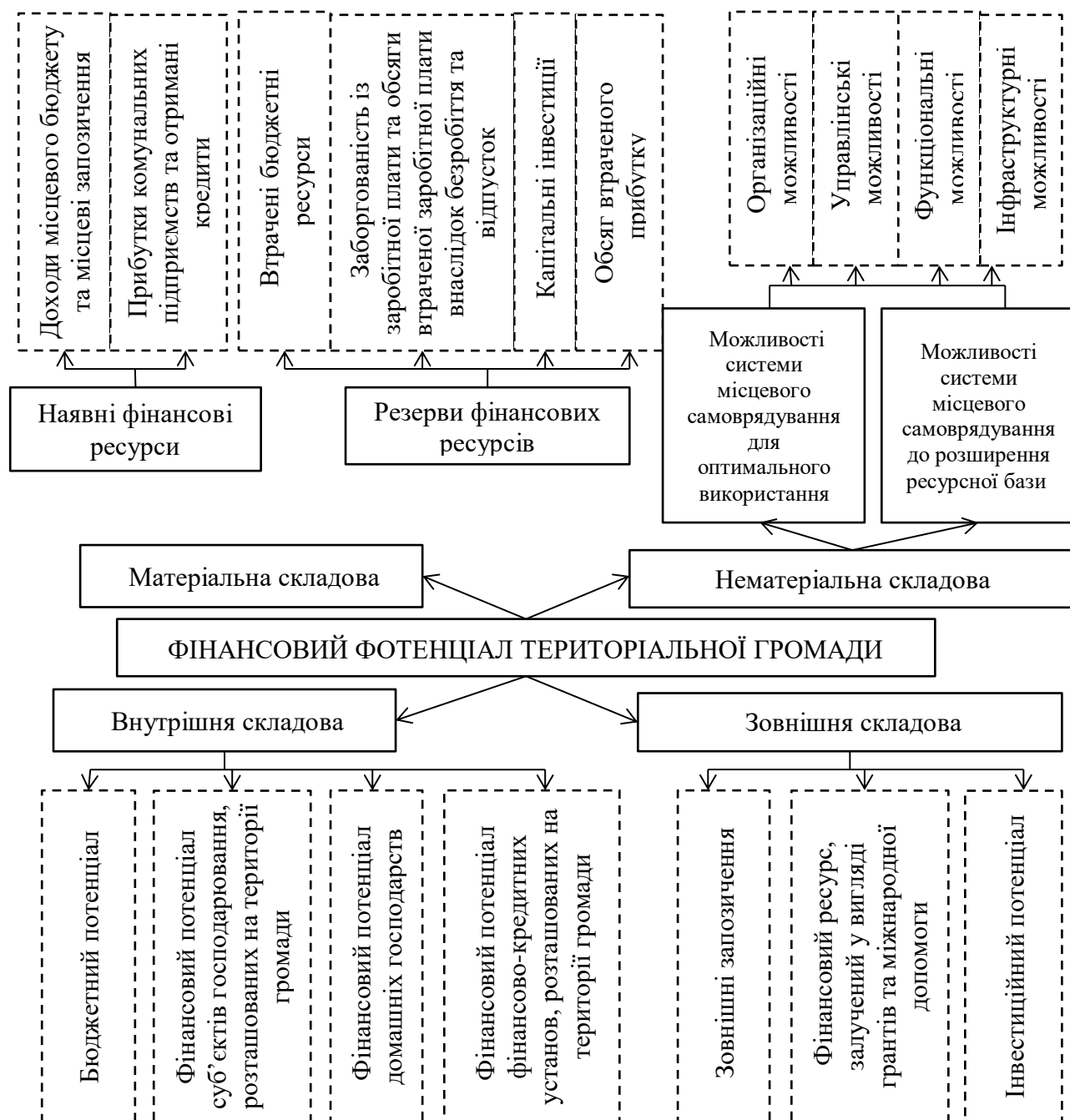

Рис. 1. Структура фінансового потенціалу територіальних громад
Розробка автора

З рис. 1 видно, що фінансовий потенціал територіальної громади поєднує бюджетний потенціал, фінансовий потенціал суб'єктів господарювання, фінансовий потенціал домашніх господарств та потенціал фінансово-кредитних установ. Окрім того, його формують інвестиційний потенціал та залучені фінансові ресурси у вигляді грантів та допомоги.

Розгляд потенціалу з іншого ракурсу дозволяє виділити як елементи його дослідження ресурсну базу та управлінські якості органів місцевого самоврядування. При дослідженні ресурсної бази виділяється наявні фінансові ресурси та резерви фінансових ресурсів, управлінської якості місцевого самоврядування – можливості оптимального використання ресурсної бази та її розширення.

Найшвидшого ефекту в процесі управління ресурсним забезпеченням місцевих бюджетів можна досягти за рахунок бюджетного регулювання [4]. Поліпшення якості податкового адміністрування спрямоване на розроблення ефективного механізму координації роботи ОМС і територіальних підрозділів Державної фіскальної служби.

Дослідження основних аспектів розвитку територіальних громад дозволило виділити такі недоліки у функціонуванні системи місцевого самоврядування, які прямо впливають на рівень ефективності використання внутрішнього потенціалу території та темпи розвитку громад [5-7]:

- відсутність планування соціально-економічного розвитку територіальних громад на довгострокову перспективу;
- відсутність єдиних критеріїв і показників, на основі яких можна провести оцінку ефективності діяльності органів місцевого самоврядування в питанні розвитку територіальних громад;
- недостатність рівня взаємодії органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади;
- недостатній рівень компетентності посадових осіб;
- відсутність стимулів та зацікавленості органів місцевого самоврядування в питанні розвитку територіальної громади;
- відсутність ефективного та дієвого моніторингу та контролю виконання повноважень органами місцевого самоврядування.

Зважаючи на зазначені проблеми, можна дійти висновку, що розвиток територіальної громади та забезпечення ефективного використання фінансово-економічного потенціалу території залежить від ефективної оцінки наявного потенціалу громади та його використання, та, на основі цієї оцінки, – визначення стратегії розвитку громади та її поетапної реалізації. Концептуальна модель використання фінансово-економічного потенціалу в процесі розвитку територіальної громади подана на рис. 2.

Ефективний розвиток територіальної громади залежить передовсім від двох взаємопов'язаних факторів: наявного фінансового та економічного потенціалу та успішності діяльності органів місцевого самоврядування в питанні ефективності використання наявного потенціалу. Таким чином, розвиток територіальної громади має включати оцінку діяльності органів самоврядування та визначення напрямків діяльності і використання потенціалу на довгострокову перспективу.

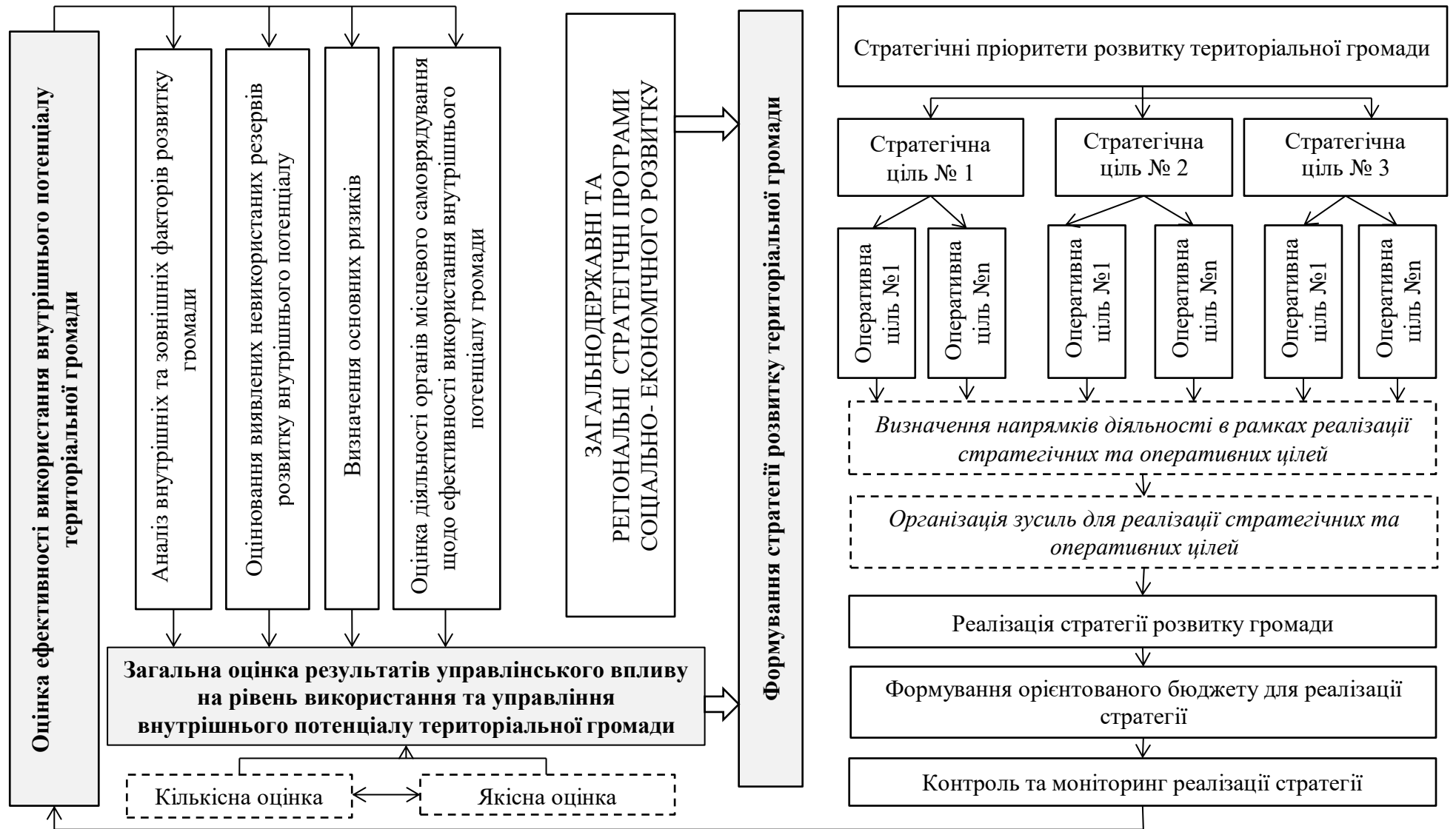

Рис. 1. Концептуальна модель використання фінансово-економічного потенціалу в процесі розвитку територіальної громади

Розроблено автором

Першочерговим в напрямку забезпечення ефективного розвитку територіальної громади є необхідність проведення оцінки ефективності використання її внутрішнього потенціалу, що зумовлене існуванням об'єктивних відмінностей умов функціонування місцевих бюджетів та розвитку територіальних громад. Відтак, забезпечення ефективного управління внутрішнім потенціалом територіальної громади вимагає уніфікації підходів до ухвалення рішень щодо управління територіальних громад на основі попередньої оцінки стану їх розвитку та ефективності використання фінансового та економічного потенціалів.

Враховуючи вищезазначене, загальну оцінку використання та управління внутрішнім потенціалом територіальної громади пропонується проводити на основі поєднання суб'єктивних та об'єктивних компонентів дослідження (рис. 3), що дозволить забезпечити максимально точний результат в питанні оцінки використання фінансового та економічного потенціалу територіальної громади.

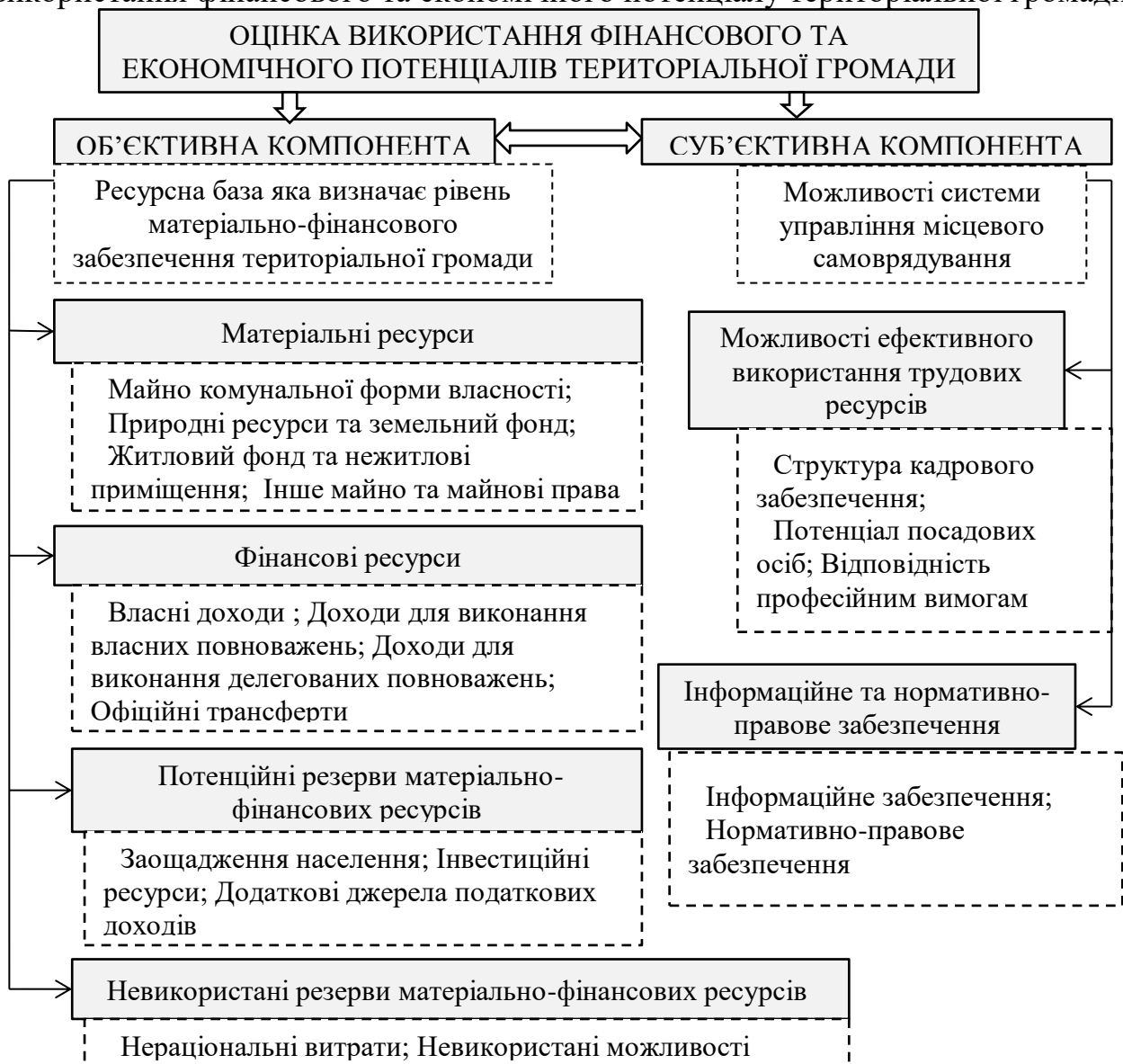

Рис. 3. Компоненти дослідження ефективності використання фінансового та економічного потенціалу територіальної громади.

Розробка автора

Проведення кількісної та якісної оцінки ресурсної бази, що визначає рівень матеріально-фінансового забезпечення територіальної громади, та можливостей системи управління місцевого самоврядування дозволить визначити проблеми розвитку громади, причини їх виникнення та напрямки і час їх усунення, а також існуючі незадіяні резерви для розвитку громади.

Формування стратегії розвитку територіальної громади має відбуватися на основі визначення загальної оцінки результатів управлінського впливу на рівень використання та управління внутрішнього потенціалу територіальної громади та врахування існуючих та діючих загальнодержавних та регіональних стратегічних програм соціально-економічного та просторового розвитку [4]. При цьому, врахування програм регіонального розвитку слід проводити з урахуванням існуючих проблем, серед яких:

- часта зміна нормативно-правового забезпечення з питання формування стратегій розвитку регіонів, наслідком чого є порушення плановірності та системності регіонального планування;
- проблема багатоваріантності та відмінності формування стратегій регіонального розвитку, різний рівень узгодженості стратегії з загальнодержавними планами;
- проблема статичності регіональних стратегій та неспроможності відповідної та вчасної реакції на зміни соціально-економічної ситуації в регіоні;
- проблема неврахування інтересів усіх сторін соціально-економічного розвитку регіону (громадськості, підприємницького сектору, органів місцевого самоврядування та органів влади, територіальних громад);
- проблема розрізненості регіональних стратегій та відсутності спрямованості на міжрегіональне співробітництво.

Зазначені проблеми формування та функціонування стратегій регіонального розвитку впливають на здатність забезпечення соціально-економічного розвитку регіону та адміністративно-територіальних одиниць як його складових. Стратегія регіонального розвитку має забезпечити окреслення перспектив розвитку регіону та визначити передумови для досягнення поставлених цілей, а також забезпечити спрямування стратегічних планів розвитку територіальних громад.

Стратегічний план розвитку територіальної громади, базуючись на стратегії регіонального розвитку, має бути сформованим як інструмент забезпечення стабільного розвитку відповідної території з урахуванням її особливостей та включати такі напрямки:

- формування стратегічних та оперативних цілей розвитку громади;
- забезпечити підтримку громадської ініціативи та максимізувати участь громади в розвитку адміністративно-територіального утворення;
- сприяти ефективному досягненню поставлених цілей через концентрування та рух наявних ресурсів в необхідному напрямку;
- забезпечити досягнення максимальних результатів при використанні мінімальних обсягів ресурсів;
- забезпечити координацію всіх елементів управлінської ланки;
- визначити порядок дій та пріоритетність напрямків діяльності.

При цьому, основними ознаками успішної та ефективної стратегії розвитку територіальної громади є такі: 1) ефективне та вчасне використання аналітичного інструментарію; 2) підхід до забезпечення розвитку громади на основі широкої участі та партнерства; 3) досягнення високого рівня громадського консенсусу та діловий підхід; 4) участь у забезпеченні розвитку громади широкого кола зацікавлених сторін; 5) забезпечення координованості та єдності процесу [20].

Таким чином, розвиток територіальної громади на основі стратегічного плану дозволяє забезпечити ефективне використання фінансового та економічного потенціалу, сприяти виявленню додаткових та незадіяних джерел та резервів використання ресурсів громади, а також сприятиме поступовому розвитку громади в довгостроковому періоді.

Аналізуючи функціонування територіальних громад в Україні сьогодні, слід зауважити причини низького рівня їх соціально-економічного розвитку та неефективності використання фінансового та економічного потенціалу. Серед основних визначено такі:

- низький рівень фінансової спроможності місцевих бюджетів;
- нерозвиненість та застарілість інфраструктурної бази;
- відсутність дієвих та ефективних антидепресивних програм щодо забезпечення розвитку сільських територіальних громад;
- недостатньо повне використання переваг транспортного обслуговування, незасіяність автошляхів та їх незадовільний стан;
- нерозвиненість інституційної інфраструктури для розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності, нерозвиненість підприємницької діяльності та відсутність передумов для її розвитку;
- неефективність та неузгодженість політики охорони навколишнього природного середовища;
- неузгодженість темпів розвитку комунального господарства та житлового будівництва;
- необізнаність та незацікавленість органів місцевого самоврядування в забезпеченні розвитку територіальної громади;
- неефективне використання інфраструктури соціальної сфери;
- низька якість трудових ресурсів тощо.

Відповідно до зазначених проблем розвитку територіальних громад та внаслідок формування та початку функціонування об'єднаних територіальних громад виникає необхідність забезпечення розвитку на місцевому рівні на довгострокову перспективу. В умовах формування об'єднаних територіальних громад необхідність визначення стратегічних напрямків розвитку, аналізу ризиків та можливостей використання фінансово-економічного потенціалу викликана: по-перше, зміною внутрішніх та зовнішніх умов функціонування громади як такої; по-друге, зміною системних підходів до питання управління регіональним та місцевим розвитком; по-третє, потребою визначення основних пріоритетів розвитку громади (рис 4).

Рис 4. Основні чинники впливу на розвиток об'єднаних територіальних громад в умовах реформи місцевого самоврядування

Розробка автора

До чинників, які вплинули на зміну внутрішніх умов функціонування територіальних громад, віднесено:

- зміна умов розвитку громади в результаті об'єднання в одну декількох, що формує ризики внутрігромадської конкуренції;
- формування органів місцевого самоврядування з розширеними повноваженнями та правами;
- передача на базовий рівень додаткових фінансових ресурсів та функціонування органів місцевого самоврядування як «наповнювача» місцевих бюджетів.

До чинників, які вплинули на зміну зовнішніх умов функціонування територіальних громад, віднесено:

- процес адміністративно-територіальної реформи та реформи місцевого самоврядування, наслідком чого є формування об'єднаних територіальних громад та зміна їх повноважень;
- зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, зокрема, зміна умов надання міжбюджетних трансфертів;
- зміна умов взаємодії об'єднаних територіальних громад з державними та регіональними органами влади.

Зміну підходів до питання управління місцевим та регіональним розвитком викликана тим, що, якщо до початку процесу децентралізації в Україні основним завданням територіальних громад було забезпечення розподілу коштів, які надійшли до місцевого бюджету у вигляді дотацій та субвенцій, то з його запуском об'єднана територіальна громада має самостійно з максимальною ефективністю забезпечити свій розвиток та досягти фінансової спроможності через використання власного фінансового та економічного потенціалу.

Слід зауважити, що вагомою проблемою формування «сценарію» розвитку об'єднаної територіальної громади та забезпечення ефективного використання фінансово-економічного потенціалу є практично повна відсутність даних для визначення та відстеження динаміки соціальних та економічних процесів.

Варто наголосити, що зміна місця та ролі місцевих бюджетів в забезпеченні розвитку місцевого самоврядування в умовах адміністративно-фінансової децентралізації дозволило дійти такого висновку: реформування місцевого самоврядування було покликано першочергово забезпечити спроможність органів місцевого самоврядування до розвитку громади. Відтак місцевий бюджет виступає основною фінансовою базою розвитку громади. В умовах досягнення зниження рівня фінансової залежності місцевих бюджетів від центрального рівня питання пошуку інструментів нарощення їх дохідної бази та максимізації ефекту від використання фінансових ресурсів виступає одним з основних завдань органів місцевого самоврядування. Таким чином, серед основних орієнтирів розвитку місцевих бюджетів визначено такі: нарощення дохідної бази місцевих бюджетів; забезпечення ефективного здійснення видатків з бюджетів територіальних громад; удосконалення надання міжбюджетних трансфертів.

Враховуючи передачу ширших повноважень на місцевий рівень, а також формування нової дохідної бази місцевих бюджетів, що стало результатом реформування бюджетно-податкового законодавства у кінці 2014 року, на сьогодні можна виділити такі основні інструменти розвитку місцевих бюджетів та забезпечення спроможності територіальних громад (рис. 5):

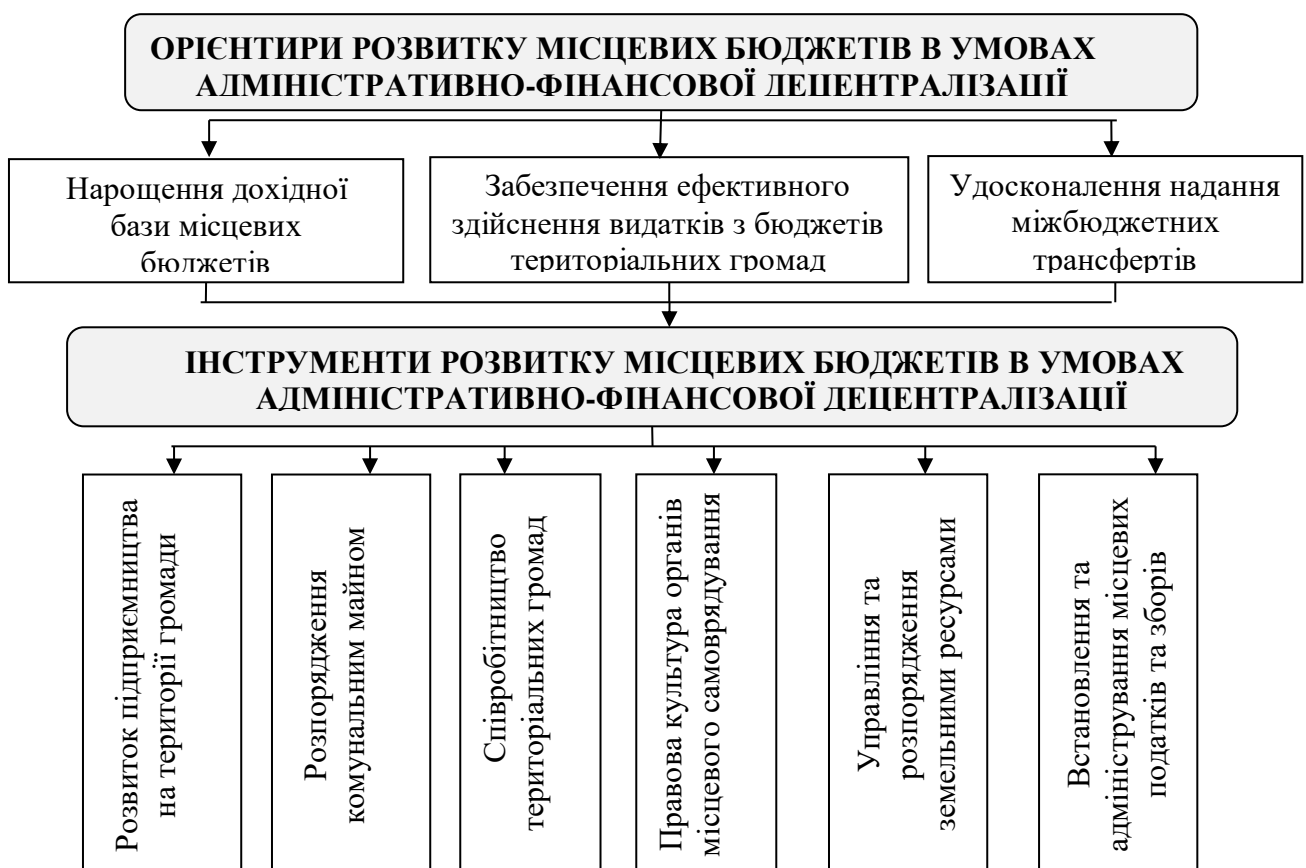

Рис. 5. Орієнтири та інструменти розвитку місцевих бюджетів в умовах адміністративно-фінансової децентралізації

Розробка автора

Аналізуючи стратегії розвитку об'єднаних територіальних громад можна виділити основні напрями розвитку громад, які органами місцевого самоврядування визначено як першочергові для реалізації.

Так, однією з основних цілей функціонування органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад є забезпечення розвитку місцевої економіки та підвищення рівня економічної спроможності і конкурентоспроможності громади. В контексті цієї стратегічної цілі розвитку громад визначено такі основні напрями функціонування:

- покращення інвестиційної привабливості територіальної громади, залучення інвесторів та просування іміджу території:
- розвиток малого та середнього підприємництва;
- розвиток туризму;
- розвиток сільського господарства, мисливства та рибальства, зокрема розвиток дрібного селянського господарства:

В рамках зазначеного напрямку доцільно звернути увагу на питання формування бази даних щодо наявності тих об'єктів, які можуть зацікавити потенційних інвесторів. Більшість сформованих об'єднаних територіальних громад мають свої веб-сайти в мережі Інтернет, тому говорити про формування реєстру об'єктів нерухомого комунальної власності та земельних ділянок особливо актуально. Такі реєстри мають бути сформовано та упорядковано в розрізі самих типів об'єктів (земельні ділянки, будівлі та споруди, наявні приміщення, наявні об'єкти інфраструктури та об'єкти незавершеного будівництва). Відповідно, такий крок сприятиме відкритості територіальної громади перед інвесторами.

Важливим напрямком забезпечення розвитку територіальної громади є забезпечення підвищення стандартів життя населення та розвиток сільських територій. Для реалізації цієї стратегічної цілі виділено такі напрями діяльності: покращення та оновлення інфраструктури, наявної на території громади; формування привабливості територіальної громади та підвищення рівня надання суспільних послуг населенню:

Дослідивши економічний та соціальних напрями місцевого розвитку, слід звернути увагу на екологічний. Відтак, важливою стратегічною ціллю розвитку територіальної громади є забезпечення охорони навколишнього природного середовища та розвиток енергетичного господарства, шляхами реалізації цілі є: формування безпечних умов проживання населення; розвиток енергетичного господарства на основі наявних ресурсів.

Висновки. Таким чином, визначення основних напрямів підвищення використання фінансово-економічного потенціалу на рівні територіальних громад дозволить забезпечити стабільний розвиток громади. Аналіз визначених стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад показав, що в усіх громадах існують практично одні й ті ж нагальні для їх вирішення проблеми. Проте, не в усіх досліджених стратегіях визначено три напрями розвитку громади – економічний, соціальний та екологічний, наслідком чого може бути неврахування потреб охорони навколишнього природного середовища як однієї з основних.

Список використаних джерел

1. Проект «Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року»: Указ Президента України від 07.08.2018 № 9015 . – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
2. Nataliia Gavkalova, Alina Zilinska Volodymyr Polatay, Viktoriia Liashevskia (2020). Organizational support for the development of united territorial communities. *Public Policy and Administration* Vol 19, No 4 (2020), P. 155–168 DOI: <https://doi.org/10.13165/VPA-20-19-4-11>
3. Зілінська А. С. Чинники впливу на ефективність діяльності об'єднаних територіальних громад Харківської області. X Международная научно-практическая конференция, «DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF WORLD SCIENCE», 10-12 июня 2020 года, Ванкувер, Канада, С. 405-410. – Режим доступу. – [Електронний ресурс]: https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2020/06/DYNAMICS-OF-THE-DEVELOPMENT-OF-WORLD-SCIENCE_10-12.06.20.pdf
4. Гончаренко М. В. Теоретичні засади сталого розвитку територій / М. В. Гончаренко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – 2014. Вип. 1 (44). URL : [Електронний ресурс]:<http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/3/02.pdf> .
5. Поліщук В.Г., Вахновська Н.А., Іванова І.О. Концептуальна модель фінансової спроможності регіонів держави // Економічний форум: наук. журн. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2019. № 3. С.131-137.
6. Попова М.Ф. Децентралізація влади як механізм розвитку громад // Актуальні проблеми політики. 2019. Вип. 54. С. 258-264.
7. Раделицький Ю. О., Піхоцька О. М. Фінансова децентралізація: проблеми та перспективи // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. пр. Львів, 2020. Вип. 6 (122). С. 103-107.

References

1. VRU (2018), *Proekt «Pro Stratehiyu staloho rozvytku Ukrayiny do 2030 roku»: Ukaz Prezydenta Ukrayiny* [Project "On the Strategy of Sustainable Development of Ukraine until 2030"] Decree of the President of Ukraine dated 07.08.2018 № 9015. URL :http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html [Ukraine].
2. Nataliia Gavkalova, Alina Zilinska Volodymyr Polatay, Viktoriia Liashevskia (2020). Organizational support for the development of united territorial communities. *Public Policy and Administration* Vol 19, No 4, P. 155–168 DOI: <https://doi.org/10.13165/VPA-20-19-4-11> [Lithuania].
3. Zilinska A.S. (2020). “Chynnyky vplyvu na efektyvnist' diyal'nosti ob"yednanykh terytorial'nykh hromad Kharkivs'koyi oblasti” [“Factors influencing the efficiency of the united territorial communities of Kharkiv region”], materials of the X International Scientific and Practical Conference. [DYNAMICS OF THE DEVELOPMENT OF WORLD SCIENCE], Vancouver, Canada, P. 405-410 [Canada].
4. Goncharenko M.V. (2014). “*Teoretychni zasady staloho rozvytku*

terytoriy” [“Theoretical principles of sustainable development of territories”], journal *Teoriya ta praktyka derzhavnoho upravlinnya* [Theory and practice of public administration], vol. 1 (44), URL <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2014-1/doc/3/02.pdf>. [Ukraine].

5. Polishchuk V.G., Vakhnovskaya N.A. and Ivanova I.O. (2019). “*Kontseptual'na model' finansovoyi spromozhnosti rehioniv derzhavy*” [“Conceptual model of financial capacity of regions of the state”], journal *Ekonomichnyy forum* [Economic Forum], Lutsk: RVV LNTU, vol. 3. P.131-137 [Ukraine]/

6. Popova M.F. (2019). “*Detsentralizatsiya vlady yak mekhanizm rozvytku hromad*” [“Decentralization of power as a mechanism of community development”], journal *Aktual'ni problemy polityky* [Current policy issues], vol. 54. P. 258-264 [Ukraine].

7. Radelitsky Y.O. and Pihotska O.M. (2020). “*Finansova detsentralizatsiya: problemy ta perspektyvy*” [“Financial decentralization: problems and prospects”], journal *Sotsial'no-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrayiny* [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine], Lviv Ave., 2020. Issue. 6 (122). P. 103-107 [Ukraine].